List 27. **NOVICE** Tečaj LVIII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsak petek ter stanejo v tiskarni prejemane za celo leto 6 kron, za pol leta 3 krone in za četrt leta 1 krono 50 vin., — po pošti prejemane pa za celo leto 7 kron, za pol teta 3 krone 50 vin., za četrt leta 1 krona 80 vin. — Za prinašanje na dom v Ljubljani se plača na leto 80 vin. Naročnino prejema upravništvo v Blasnikovi tiskarni. — Oglase (inserate) vzprejemlje upravništvo, in se plača za vsako vrsto za enkrat 16 vin., za dvakrat 24 vin., za trikrat 30 vin. — Dopisi naj se pošiljajo uredništvu „Novic“.

V Ljubljani 6. julija 1900.

Politični oddelek.

Slovanske stranke.

II.

Češka ljudska stranka zameta torej sedanji državnopravni utopizem, ne zavreča historičnega državnega prava, a tudi ga ne more pri sedanjih razmerah propagovati; svoj namen, to je kolikor možno obsežno politično samostojnost, hoče doseči potom že omenjenega prirodnega prava.

Državnopravnemu utopizmu češkemu odgovarja na nemški, oziroma oficijelni avstrijski strani, utopizem centralistični in njegov politični konservatizem in nazadnjaštva. Glavna krivda tiči v naši polovičasti ustavi, katera se je uredila bolj po vzorcu tujih držav, ne ozirajoč se na posebne avstrijske razmere.

Stari, kostnati birokratični aparat more se osvežiti in popraviti edino le s pomočjo zares ljudskega parlamentarizma. To pa se doseže le potom občnega direktnega in tajnega volilnega prava. Pri tem pa se morajo seveda i manjšine zakonitim potom varovati.

Parlamentarizem in konstitucijonalizem pa ne moreta obstajati brez najpopolnejše, svobode mišljenja in govora, veroizpovedanja, umetnosti, tiska, skupščin, zborovanja itd.; sem spada tudi zahteva, da se porote zdemokratizujejo in odstranijo zakoni o zrušenju porot in o prekih sodih. Smrtna kazen, oni krvavi memento starega absolutizma, naj se odstrani, kakor naj se sploh temeljito reformuje celi kazenski zakonik.

Nedostatki ustave in cele javne uprave naj se odpravijo v duhu naprednega demokratizma.

Češka ljudska stranka ne podcenjuje sicer koristij centralističnih naprav, smerujočih k sesilenju celokupne države in indirektno i posameznih dežel, vender zahteva najrazširnejšo narodno avtonomijo. Ta avtonomija pa ne sme biti polovičasta, mora se dosledno izvesti ne le v vsaki deželi kot celoti, ampak i v posameznih občinah in vseh političnih korporacijah. Avtonomija ni le politična zahteva: ona obsega i gospodarsko in komunikačno in kulturno polje sploh; v prvi vrsti mora šolstvo odložiti staro birokratično uniformo.

Politika se ne sme omejevati na golo poslančevanje v državnem in deželnem zboru, mora se izvajati dosledno povsod, v velikem in malem. Ne sme se roditi iz slavohlepnosti in služiti za sport. Politika se mora smatrati danes že za praktično vedo; politika brez politične izobrazbe in brez poznanja resničnih razmer ni mogoča. V miru in soglasju z Nemci vidi češka ljudska stranka edini pogoj uspešnega kulturnega napredka češkega naroda. Podlaga za mir je edino le popolna ravnopravnost obeh narodov, katera se da doseči po narodnostni razdelitvi sodnih in volilnih okrajev. Kako naj se to izvede v podrobnostih in kako naj se posebno manjšine varujejo, pove nam jezikovni program. Vsaki narod naj se sam vprašuje, na svojo odgovornost, v narodnih kurijah ne vidi češka ljudska stranka trganja čeških zemelj, marveč le možnost k pravi, organični sodelavnosti obeh narodov.

Kulturno vzajemnost z drugimi slovanskimi narodi hoče češka ljudska stranka najkrepkeje propagovati; politična vzajemnost se uredi na podlagi programov posameznih strank. Panslavizem politični zameta.

Kar se tiče razmerja k Ogrom, pripoznava sicer posebnosti gospodarskih in kulturnih razmer ogerskih, vender ne more mirno gledati, kako se drugi narodi — v prvi vrsti Slovaki, ki so Čehom najbližji, — zatirajo od ogerskega šovinizma. Pri nagodbah z Ogersko bode varovala koristi Cistajtanije v prvi vrsti koristi čeških dežel. V prospeh svojega naroda želi češka ljudska stranka, da bi Avstrija i na zunaj bila močna, da bi se njena vnanja politika povzdignila na stopinjo politike drugih modernih držav; ona ne sme biti samo diplomatična, marveč se mora ozirati v glavnem na gospodarske potrebe avstrijskih narodov. Vnanja svetovna politika ne

obstoji samo v okupacijah tujih dežel, njej mora iti vštric neprestano zboljšavanje domačega življenja — podlaga vnanji politiki mora biti zdrava, krepka, poštena in demokratična politika notranja! Češka ljudska stranka se tudi nikakor ne zavzema za militarizem in za fantastična ladijevja; sploh si želi reformo vojaštva bolj v demokratičnem duhu; vojaštvo ne sme biti več taka posebna kasta, razlikujoča se tako dijametralno od vseh drugih stanov, ne sme biti več samo slep mehanizem, i ono mora biti prešinjeno z narodnimi, nravnimi in socijalnimi ideali svojih soobčanov.

Kot popolnoma moderna stranka ne zavreča češka ljudska stranka moderne zahteve, da bi tudi ženske bile pripuščene k politiki, kakor zagovarja tudi popolno ravnopravnost obeh spolov. Vender misli, da bi bilo za sedaj bolje, da bi ženske obračale svojo delavnost na druga polja.

Ravnopravnost ne obstoji glavno v tem, da bi ženske delale to kar možje, temveč v tem, da se ženski ne brani izrabljati vseh njenih sil njej sami in celi človeški družbi na korist.

Češka ljudska stranka pojima državo bolj ljudsko in socijalno, a ne tako liberalistično ko državnopravne stranke, katere stavijo vse svoje zaupanje v glavnem v državo. Njena politika bode stremila sploh v prvi vrsti po kulturnem sesilenju češkega naroda, po vzgoji ne samo jezikovnoindividualnega temveč po vzgoji posebnega narodnostnokulturnega češkega tipa. To pa hoče po Havličkovih navodilih doseči edino le z demokratično razumno in pošteno politiko.

Politični pregled.

Notranji položaj je danes še prav tako temen kakor je bil minoli teden. Slovanski listi in poslanci nastopajo z vso odločnostjo proti vladni nameri, da se upelje s § 14. nemščina kot državni ali vsaj kot posredovalni državni jezik. Upirajo se tudi vladni nameri, da uvede siloma s § 14 novi državnozborski opravilnik, po katerem bi imel predsednik pravico, poslance od sej izključevati ter bi obstrukcijo onemogočili parlamentarni stražarji, ki bi glasno protestujoče in razgrajoče poslance metali skozi vrata na ulico. Vsekakor se za sedaj še ne ve, kaj namerava Koerber. Cesar je šel za dva meseca na počitnice v Išl, in do avgusta se bržčas v notranjem položaju kaj bistvenovažnega in odločilnega ne zgodi. Zanimiva je bila zadnje dni vest, da se hočeta krščanskosocijalna in katoliškonarodna stranka združiti, in da se poljski klub morda razcepi, ker vlada v klubu radi postopanja načelnika viteza Jaworskega napram Čehom in desnici sploh velika nesloga. Jako zanimivo je tudi, da je bil poslanec Ebenhoch pri cesarju radi položaja in mu priporočal, naj oktroira državni zakon in nov državni opravilnik s § 14. Ebenhoch je načelnik katoliškonarodne stranke, zato so njegove misli tudi strankine. Ebenhoch meni, da se stara desnica ne ustvari več, odkar se je radi obstrukcije Čehov razbila, in predlaga, naj se združijo „zmerne“ stranke v novo koalicijo. Slovenci se moramo vsekakor vezati le s Čehi, ne pa z Nemci, ki nas le rabijo, a nam ne dajo ničesar.

Homatije na Kitajskem postajajo vedno nevarnejšega značaja. Vse kaže, da so bile evropske velevlasti pa tudi najbližja Japonska in Amerika o razmerah na Kitajskem jako slabo informirane, zakaj sicer bi ne mogle doživeti tolikega iznenadenja. Ko se je izvedelo v prvih nemirih v Pekinu, je odšel angleški podadmiral Seymour s par tisoči vojakov po železnici v Pekin ondotnim tujcem na pomoč. Toda Seymour se je jako zmotil, ko je mislil, da se pripelje prav komodno v sredo nemirnežev. Boksarji in cesarski vojaki so ga ustavili in ga prisilili, da je zapustil vlak, ker so progo spredaj in zadaj porušili. Seymour je bežal s svojimi pogumnimi vojaki več tednov nazaj proti Tsientsinu, kjer so večji evropski vojaški oddelki. Na begu pa so ga preganjali Kitajci noč in dan. Prebiti se je moral z bajoneti od vasi do vasi in nositi seboj ranjence, ki so trpeli žejo in lakoto. Malo pred Tsientsinom pa so ga sprejeli Kitajci s hinavsko prijaznostjo. Ko so se Seymourjevi vojaki, vsi upehani približali, so začeli Kitajci izdajalsko streljati nanje s topovi. Ako bi ne prišli Seymourju iz Tsientsina Rusi na pomoč, bi bilo vseh konec. Evropejci so rešili sicer tujce v Tsientsinu, toda sedaj se je zbralo pred tem mestom iznova toliko Kitajcev, da oblegajo Tsientsin in so Evropejci z vojaki vred v ne mali stiski. V Pekinu pa se je pripetil nečuven zločin. 18. junija je jezdil nemški poslanik pl. Ketteler na Kitajsko zunanje ministrstvo. Toda napadli so ga boksarji, ga ubili in razsekali. Nato so boksarji naskočili poslaništva ter vsa razdejali razen angleškega, francozkega in ameriškega. Vsi poslaniki in 700 tujcev se je zateklo na angleško poslaništvo. Sploh vlada danes v Pekinu prava anarhija. Princ Tuan, oče prestolonaslednika, je zaprl cesarja in cesarico-vdovo ter se sam polastil vse oblasti. Zato so se velevlasti dogovorile, da pošljejo na Kitajsko skupaj 80.000 mož. Sama Nemčija jih pošlje 12.000, da maščuje smrt cesarjevega zastopnika v Pekinu. Cesar Viljem II. je pri slovesu odhajajočih vojakov slovesno prisegel, da ne odneha prej, dokler ne zavihra nad Pekinom nemška zastava v družbi drugih velevlastij, ki branijo civilizacijo. Toda predno dospo nemške bojne ladje do kitajske luke Šanghay, bo minilo skoraj 40 dnij. Kaj vse se more že med tem časom zgoditi! Za življenje poslanikov in inozemcev v Pekinu že danes ne da nihče nič. Angleški in ruski admiral sta naznanila da ne moreta do Pekina, ker imata le 20 000 mož, dočim šteje kitajska armada okoli 140.000 vojakov z 90 000 najboljšimi puškami in z več sto novimi topovi. Poslaniki v Pekinu so torej menda že izgubljeni in z njimi okoli 600 Evropejcev, Japoncev in Amerikancev. Princ Tuan je ukazal, naj se zbere vse kitajsko bojno ladijevje in napade v Šanghaju zbrano mednarodno brodovje. Vojna se začne torej še na morju!

Vojna v južni Afriki traja že tri mesece dalje časa kot najdaljša vojna 19. stoletja, t. j. vojna 1870. in 1871. l. med Nemci in Francozi, a Buri se nameravajo upirati še 3—6 mesecev. Dasi je angleška armada v južni Afriki skoraj šestkrat večja kot burska, dasi so zavzeli Angleži glavna mesta Bloemfontein, Johannesburg in Pretorijo, vender Buri še nočejo odnehati. Minole tedne so imeli celó veliko srečo ter so v republiki Oranje, dasi so jo Angleži proglasili že za svojo, ujeli kar par angleških regimentov. 28. junija se je generalni major Clemens več dnij brez uspeha boril z Buri med Senekalom in Lindleyem, torej južno Kroonstada, generala Dalbot-Kocka pa so Buri ne daleč Standertona pognali celo v beg, ter ga premagali. Zato pa je na Angleškem že vse naveličano vojne z Buri, katerih ni možno užugati, in vse želi miru, zlasti pa sedaj, ko se je vnela na Kitajskem nova, za Anglijo nevarna vojna. Že doslej je imela Anglija v južni Afriki grozne stroške in velikanske izgube. Okoli 7000 mož je ubitih ali mrtvih vsled ran in boleznij, 50 000 mož pa leži še ranjenih in bolnih po lazaretih. Denarja pa so potrosili že dosedaj okoli 400 milijonov gld. Do konca vojne pa se stroški še pomnože. Zato je možno, da se vojna vender le ne konča, za Bure tako žalostno, kakor se je mislilo, nego se sklene z Angleži kolikor toliko ugoden mir.

Obrtnija.

Trgovska in obrtniška zbornica za Kranjsko.

Redne seje dne 22. maja l. 1900. so se za predsedstva zborničnega predsednika gosp. Josip Kušar-ja udeležili naslednji gg. zborični svetniki: Ivan Baumgartner, Oroslav Dolenec, Franc Hren, Franc Kollmann, Ivan Krajec, Josip Lenarčič, Franc Omersa, Friderik Pauer, Karol Pollak, Feliks Stare, Feliks Urbanc in Jernej Žitnik.

Predsednik otvori sejo, pozdravi zborične člane, omeni bolezni zborničnega tajnika in izreče željo in nado, da kmalu ozdravi; gg. Gassner in Luckmann sta opravičila svojo odsotnost z neodložljivimi opravki; za overovatelja zapisnika imenuje gg. Friderika Pauerja in Jerneja Žitnika.

Na to predstavi gosp. zborničnega koncipista dr. Viktorja Murnika, kateremu je v zmislu § 5. odstavek 2 zborničnega poslovnega reda za toliko časa, dokler bo zadržan zborični tajnik, poveril vsa tajnikova opravila. Zbornica odobri to.

Predlog zbornice, naj se v državni železniški svet imenuje zborični svetnik gosp. Karol Luckmann in kot njega namestnik zborični predsednik gospod Josip Kušar, se odobri.

I. Zapisnik zadnje seje se odobri.

II. Provizorični predsednik Iv. Baumgartner stavi nujni predlog: Z ozirom na narodnogospodarski zastanek, povzročen po nedelavnosti državnega zbora, naj le temu izreče zbornica željo, da vzpričo nujnih in važnih narodnogospodarskih vprašanj, ki jih ima rešiti, narodnostni prepir dovede do zaključka in vstvari pogoje uspešnemu delovanju na narodnogospodarskem polju v korist te države, v blaginjo njenih narodov. Ko se nujnost soglasno prizna, utemeljuje provizorični predsednik Baumgartner svoj predlog: Več let že počiva parlamentarizem na Avstrijskem. Težke posledice čutimo vsi čim dlje, tem bolj. Trdnega razmerja do Ogerske ni moči doseči; nujno potrebnih postav na narodnogospodarskem polju ni moči izdati. Vlada ima vezane roke, ne more otvoriti podjetnosti izdanih torišč; naša podjetnost išče dela drugje, se takorekoč izseljuje in z našimi izseljenimi delavci koplje grob naši industriji. Konsumcijska moč prebivalstva se manjša: nova nevarnost za avstrijsko industrijo ne v zadostni meri zmožno za izvoz. Nevarnost pa bi lahko nastala tudi iz tega, če bi se povečalo uboštvo velikih mas prebivalstva, ki bi ne mogle dobiti zadostnega dela. Tuje države napredujejo z orjaškimi koraki, mi pa moramo še o sreči govoriti, da je tuj napredek tako velik, da se je vsled tega povišala konsumcijska moč v tujih državah, da nam ni prehudo trpeti po tuji konkurenci, ker ima tuja industrija dovolj opraviti z zadovoljevanjem množečih se potreb doma. Vender pa se je industrijalna delavnost v drugih državah, osobito na Nemškem, v zadnjem času povišala tako, da se je jelo svariti pred pretiravanjem; hyperprodukcija v kaki drugi državi bi bila za avstrijsko industrijo usodna. Govornik naglaša, da je treba nemudoma začeti z energičnim delom v povzdigo avstrijske trgovine in obrti, zlasti pa povdarja, da je treba kar najhitreje rešiti tržaško vprašanje in ž njim zvezano vprašanje druge železniške zveze avstrijskega severa s Trstom. Trst, ki je l. 1887 zavzemal še 8. mesto med evropskimi pristavi, je danes 17. in prav za prav ne šteje več med velike luke; pomoči mu je le z drugo železniško zvezo, kakor je Genovi tranzitni promet v Švico in južno Nemčijo pomogel do sedanjega vzcveta. Za Trst, dežele za njim, da za celo državo je hitra in dobra rešitev tega državnega vprašanja zahteva najnujnejše potrebe. Govornik pravi, da je veliko drugih zbornic, prva med njimi praška zbornica, in trgovskih ter obrtnih korporacij sklenilo jednak sklep, kakor ga predlaga. Predlog se soglasno sprejme.

III. Zborični koncipist dr. Viktor Murnik poroča:

a) Na vprašanje, če je zakon o nedeljskem počitku navesti tudi na v pravilih določeno delo konzumnih in jednakih društev, je zbornica c. kr. okrajnemu glavarstvu v Ljubljani poročala naslednje:

Zakon z dne 16. januvarja l. 1895, drž. zak. št. 21, s katerim se v obrtovanju uravnava počitek ob nedeljah in praznikih, je po § 1. drž. zak. št. 22, s katerim se izpreminja in dopolnjuje obrtni red. Če torej odgovorimo na vprašanje; ali spadajo pridobitne in gospodarstvene zadruge pod obrtni red, če se pečajo z obrtniškimi opravki, smo odgovorili tudi na vprašanje po navedbi določb o nedeljskem počitku na konsumna in jednaka društva. Ne more pa biti dvoma o tem, da je obrtni red navesti na pridobitne in gospodarstvene zadruge, brž ko imajo v členu IV. razglasilnega patenta k obrtnemu redu določene obrtne pojmovne znake, ob katerih visi subsumcija pod obrtni red. Ni zakona, ki bi jih izvzemal. Glede zadrug, katerih podjetje se celoma ali deloma suče o trgovskih opravilih, pa določa zakon o pridobitnih in gospodarstvenih zadrugah z dne 9. aprila l. 1873, št. 70 drž. zak. v § 13. naravnost, da veljajo zanje, koder zadružni zakon ne ukazuje drugače, določila trgovskega zakonika o trgovcih, torej nekako tudi subsidiarna trgovskopravna določila, med katere spada tudi obrtni red, čigar predpisi o obrtnem pomožnem osobju, ki obsegajo tudi določbe o nedeljskem počitku, imajo po § 25, uvodnega zakona k trgovskemu zakonu veljati poleg trgovskega zakona (člen 58—65). Člen 11 trgovskega zakona pa izrecno ne izključuje onih deželnih zakonov in torej v zmislu § 5 uvodnega zakona k trg. zak. tudi ne onih državnih za-

*

konov, ki v obrtnopolicijskem ali obrtnodavčnem oziru stavijo zahteve na pridobitev lastnosti trgovca ali posebnih vrst trgovcev. Tudi razglasilni patent k obrtnemu redu, katerega se obrtni red izpreminjajoči in dopolnjujoči poznejši zakoni niso dotaknili, med taksativno naštetimi od obrtnega reda izvzetimi podjetji ne omenja pridobitnih in gospodarskih zadrug.

Je pa še drugih razlogov za to, da je obrtni red navesti na konsumna in jednaka društva.

(Dalje sledi).

Obrtnijske raznoterosti.

Zakupni razglas. Zaradi zagotovljenja potrebščin, kakor: sena, slame in drv, za leto 1900 in 1901 za c. kr. vojaško oskrbovališče Zadar (Zara) se bodo vršile zakupne obravnave na oskrbovalnih postajah Špljet dne 16., Zadar 23., Kastelnuovo 21., Risan 25. in Budva 28. julija 1900. Ponudbe imajo dospeti ob gori določenih dnevih dotičnim oskrbovalnim magacinom najkasneje do 10. ure dopoludne. Natančnejši pogoji se lahko vsaki dan pri navedenih oskrbovalnih magacinih vpogledajo. Zakupni razglas, obsegajoč podatke glede množine predmetov, katere je dobaviti, splošni in specijalni pogoji in ponudbeni formular se lahko vpogleda v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

Kmetijska šola za Gorenjsko.

(Dalje).

V vojvodini Solnograški obstoji na deželnem kmetijskem zavodu v Kleingmainu poseben zimski tečaj za kmečke sinove. Namen tega tečaja je, kmečke sinove v kratkem času brez velikih stroškov seznaniti z najvažnejšimi, za Solnogradsko kmetovanje primernimi načeli novodobnega kmetijskega pouka ter jih spodbujati za kmetijski napredek. Zimski tečaj traja pet mesecev; pričenja se 10. oktobra ter končuje 10. marca. Pouk obsega sledeče predmete:

1. Veronauk,
2. poslovno spisje,
3. računstvo in geometrijo,
4. rastlinoznanstvo,
5. nauk o reji živini,
6. higijeno pri reji živine,
7. živinozdravniško zasilno pomoč,
8. mlekarstvo,
9. gozdarstvo,
10. praktična dela.

Deželnemu odboru se je potem pred vsem potrebno zdelo, da najde posestvo na Gorenjskem, da zamore na podstavi danih pogojev staviti konkretne predloge pri c. kr. vladi s prošnjo za dovolitev podpore za ustanovitev in za vsakoletno vzdrževanje.

V seji dne 16. junija l. 1899. je torej deželni odbor sklenil, da po javnem razglasilu povabi posestnike kmetijskih posestev na Gorenjskem, da ponudijo svoja posestva. V dotičnem razglasu je deželni odbor izjavil, da v svrho nameravane ustanovitve uzornega kmetijskega zavoda na Gorenjskem išče primerno kmetijsko posestvo, na katerem se nahaja že sedaj uzorno uravnano kmetijsko gospodarstvo z uzorno živinorejo, ali na katerem bi se potom zakupa moglo za daljšo dobo urediti tako uzorno gospodarstvo. V tem razglasu je deželni odbor povdarjal, da se bo glede na to, ker se ima na Gorenjski kmetijski šoli posebno gojiti planinarstvo, v prvi vrsti oziral na ona posestva, katera imajo v lasti tudi planine.

Vsled tega razglasa je došlo deželnemu odboru več ponudeb.

Da se pregledajo ponujena posestva, sklenil je deželni odbor sestaviti posebno komisijo, v katero si je izprosil tudi zastopnika c. kr. poljedelskega ministrstva.

Ta komisija je bila sestavljena razun odposlanca c. kr. poljedelskega ministrstva gosp. Henrika Gierth-a, iz deželnega poslanca gosp. vitez Langer-ja, deželnega poslanca gosp. Josip Lenarčič-a, ravnatelja c. kr. kmetijske družbe gosp. G. Pirca in pa iz poročevalca deželnega odbora.

Dne 29. avgusta l. 1899. se je sešla omenjena komisija, pregledala je vložene ponudbe ter spoznala, kakor tudi že deželni odbor v svoji poprejšni seji, da so le štiri ponujena posestva taka, da se izplača jih natančneje pregledati in presoditi, v kolikor so primerna za napravo kmetijske šole. Ta posestva so: Grajščina Govnik pri Tržiču, posestva Šturmovih dedičev v Poljčah, dalje posestvo Verderberjevo na Bledu in pa baron Schwegelnova posestva v Dolgembrdu in na Pokluki.

Dne 30. avgusta so bila ta posestva pregledana. Ostale kmetije, ki so bile še na ponudbo, se niso pregledovale in sicer iz sledečih vzrokov:

Posestvo gosp. Aleša Berganta v Št. Jurju ni pripravno za šolo tudi radi pomanjkanja zdrave pitne vode. Cena najemščine se je smatrala previsoka, ker lastnik je stavil zahteve na pr. po 6 celo 8 gld. najemščine od mernika posetve. Za hišo in poslopja se je komisija zdela zahteva letne najemščine 550 gld. previsoka.

Grajščina Bokalce pri Ljubljani ne odgovarja sklepu visokega deželnega zbora, po katerem se ima ta šola napraviti v kraju izmed treh Gorenjsko tvarjajočih političkih okrajev Radovljica, Kranj ali Kamnik.

Posestvo gospe Josipine Jamnik v Medvodah se je iz istih razlogov moralo izločiti.

Posestvo gosp. Franc Kocijančiča v Nošah ima premalo njiv in travnikov, večinoma gozde, tudi bi po informaciji to posestvo poznajočih veščakov bilo poslopje treba zdatno predelati, ako bi se vanj nastaniti imela kmetijska šola.

Posestvo gosp. Jerneja Grilca na Derniči pri Begunjah nima potrebnega števila njiv in travnikov.

Posestvo Simona Slapnika v Kozjem hrbtu pri Špitaliču je preoddaljeno od prometa in skrajno na meji dežele.

Oglasilo se je tudi županstvo občine Rateče in opozorilo deželni odbor, da bi se v ondotni občini dobilo zemljišče za tako šolo, ki bi bila za ondotni kraj velike važnosti. Ker ni bilo nobene prave ponudbe, se komisija ni mogla na to ozirati.

Po dovršenem ogledu določili so gospodje člani komisije, da bo vsakteri za se pismeno izročil svoje poročilo, oziroma izjavo o ogledanih posestvih in vposlali so gg.: Gierth, odposlanec c kr. kmetijskega ministrstva, poslanec vitez Langer in ravnatelj G. Pirc svoja poročila in izjave o ogledanih posestvih.

Preobširno bi bilo ponatisniti jih v celoti, pač pa naj se iz teh poročil najodločnejše izjave kratko navedejo.

(Dalje sledi.)

Kmetijske raznoterosti.

— **Skušnje iz podkovstva in mesogledstva** vršile so se v tukajšnji podkovski šoli dné 27. in 28. junija pred izvrševalno komisijo, kateri je predsedoval vodja dr. vitez Bleiweis Trsteniški, člana komisije bila sta gospoda c. kr. veterinarni koncipist Pavlin in učitelj Šlegel. Kovačev brez šole oglasilo se je osem, od teh sta dva ponavljala skušnjo. Vspeh skušnje ni bil ugoden, ker sta dva kovača propala in morata ponavljati skušnjo. Vsi kovači bili so iz Kranjske. Učencev podkovske šole bilo je sedem, vsi iz Kranjske, šest kovačev imelo je podpore, le eden šolal se je na lastne stroške in bil celo leto v šoli. Štiri kovači delali so tudi izpit iz mesogledstva. Dobili so pri skušnji iz podkovstva sledeče rede: Cimperman Anton iz Iške vasi red „prav dobro“, Per Anton iz Sape pri Vrhniki red „prav dobro“. Bizjak Fran iz Vipave red „dobro“, Petrič Gregor iz Beršljina red „dobro“. Joras Matevž iz Ljubljane red „dobro“. Rozman Fran iz Stražišča red „dobro“. Iz mesogledstva pa učenci Cimperman, Petrič, Per in Joras red „dobro“.

— **Zveza mlekarskih društev.** Vsled povabila c. kr. kmetijske družbe so se sešli 29. junija v Dolenjem Logatcu zastopniki vseh 12 notranjskih mlekarskih zadrug, da se posvetujejo o skupnem postopanju Uvaževajoč vse razmere, zlasti pa dejstvo, da imajo južnoavstrijski mlečni pridelki in izdelki svoja tržišča v primorskih naših mestih, čez katere gre tudi eksport, se je ukrenilo ustanoviti zvezo za vse kranjske mlekarske zadruge ter povabiti k sodelovanju tudi primorske zadruge, vsled česar naj se zveza imenuje „Zveza kranjskoprimorskih mlekarskih zadrug“. V svrho izvršitev tega ukrepa se je volil pripravljalni odbor sestoječ iz odbora mlekarske zadruge v Dolenjem Logatcu in iz predsednikov mlekarskih zadrug v Cirknici in Planini.

Poučni in zabavni del.

Čarovnik.

Historičen roman.

Ruski spisal grof E. A. Salias.

(Dalje.)

Deset let potovanja ni minulo zastonj in vsi ti tajnostni nauki, v katerega je posvetil Aljtotas, ki se je sedaj razpršil kakor oblak, delali so iz grofa Kaliostro uprav tako nenavadno in tajnostno osebo, kakor je bil nekdaj njemu samemu — njegov učitelj.

S prvega je bil grof Kaliostro samo ljubeznjvi, zgovoren in zanimiv družbenik ali kmalu so njegovi znanci jeli opažati, da v tem človeku, razun blestečega razuma in taktnega vedenja, tiči še nekaj veleizvanrednega.

Izkušeni grof v tej igri ni takoj razkril svoje karte, a polagoma. Čim bolj ko je občeval z rimskimi velikaši, tem bolj skrivnosten je postajal.

Ali je bilo zares sedaj v tem človeku česar posebnega, ali se je samo takega delal, igral komedijo?

Da je grof Kaliostro deloval spretno, s prevdarkom, s pomislekom, o tem ni dvojbe pa tudi je verjetno, da mu je preminivši Aljtotas izročil nekaj kar je bilo prav za prav ona tajnostna sila prirode, ko jo je skrivnostni Aljtotas, po njegovem mnenju, privojeval v prirodi. Kajti kmalu je nekaj slučajev provzročilo mnogo hrupa v Rimu.

Jeden, še ne star kardinal umiral je od nekake neznane bolezni. Vsi zdravniki Rima so rekli, da bode umrl ter da niso hoteli lečiti ker so se bali slabega glasu. Bližnji sorodniki so kar obupavali ter obljubovali zlate gore onemu, ki reši bolnika; razpošiljaji so selov v vsa veča mesta Italije iskati slovečih zdravnikov.

Prišel je ljubeznjivi, elegantni, imeniten gospod, aristokrat, grof Kaliostro in predložil ogledati si umirajočega in mu pomagati.

Predlog je bil nezaupljivo vsprejet, ali potapljajoči lovi se za slamo, in rodovina je pustila tujega aristokrata k bolniku.

Nekoliko ur prebil je Kaliostro pri bolnemu kardinalu, ter mu dajal piti lek, ki ga je sestavil sam iz zelišč.

Drugi dan je bil umirajoči samo še bolan, a tretji dan se je čutil uže boljega, in slednjič čez tri dni je zapustil posteljo.

Temu slučaju se je čudil Rim ne kot ozdravljenju, ampak kot izcelenju. Ta dogodek so naznanili samemu svetemu očetu.

Zdravniki so kar trumoma vreli h Kaliostru kot učitelju, ali on jih ni maral poslušati, češ, da prezira zdravništvo. Drugi, a povsem ine vrste dogodek napravil je istotako mnogo govorice v mestu.

Na ulici nekega najživahnejšega mestnega oddelka najdeno je bilo dete, petleten deček, katerega so bili zgubili ali zavrgli roditelji. Tega fanta je vsprejel pod svojo streho jeden škof, a redarstvu pa je bilo zaukazano iskati po mestu otrokove stariše. To pa je bilo tem težavnejše, ker otrok ni vedel povedati svojega imena in tudi ni vedel, kje stanujejo njegovi sorodniki in kako živita oče ali mati. Samo to je pripovedoval podrobno, da se pri njih često tepó in kregajo.

Minulo je nekaj dnij. Ker so se mnoge imenitne osebe zanimale za usodo tega najdenčka, zato je re-

darstvo napelo vse sile, da bi prišlo v okom ukazu, ali vse pozvedovanje bilo je zaman.

Kaliostro, kateri je čul o dečku, se je smejoč ponudil svojim znancem takoj in to čisto na priprost način izvedeti, kedo so otrokovi stariši, in kje da žive.

V naznačeni večer zbralo se je v palači Aljtago v sobanah grofa Kaliostro najimenitnejše občinstvo Rima, okolo sto oseb. In tu sem, v največjo sobo bil je pripeljan zal deček, kateremu bi človek na pogled ne prisodil pet let.

Vse tukaj zbrano občinstvo ni vedelo kaj se bode prav za prav vršilo, ali slutilo je, da se bode godilo nekaj izvanrednega, sodeč po skrivnostnem smehljaju hišnega gospodarja. Ime Kaliostro bilo je v Rimu uže tako, da so pričakovali od njega osmo čudo sveta.

Kaliostro je razvrstil goste, ter jim velel nekaj minut popolnoma molčati. Potem je položil roko na dečkovo glavo, kateri je sedel na njegovem krilu. Potem je bila prinesena velika steklenica z vodo. Kaliostro je postavil steklenico na mizo pred otroka in dejal krotko, gledaje v steklenico, razsvetljeno od vseh stranij in blestečo kakor led na solncu.

„Ali pomniš, moj srček ulico, v kateri si prebival? Ali si je moreš predstaviti z vsemi njenimi hišami, dvorišči, ali s cerkvijo, ali s čim inem, kar je v njej? Jo pomniš?“

„Pomnim“.

„Poglej v steklenico, ali ni tudi tam vse tako narisano?“

Deček ni takoj umel, ali ko se mu je zopet velelo, nagnil se je k steklenici in zrl dolgo vanjo.

„Ali vidiš v vrču nekako sliko, na kateri je naslikana tvoja ulica?“

„Ne“, odgovoril je deček.

„Vidiš li dom, v katerem ti stanuješ?“

„Ne“.

„Poglej bolj natančno. Ali ne vidiš v tej hiši mater, tete, dve svoji sestri?“

„Ne“, odvrnil je zopet jednoglasno deček.

„Očeta ne moreš videti zato, ker je umrl, ali matere . . . mari ne vidiš? Poglej, ona sedi pri oknu, in nekaj dela, kakor bi nekaj šivala, ka-li . . . Vidiš?“

„Ne, ne vidim“, odgovoril je z nova najivno deček, in osmelivši se uže pred temi imenitnimi ljudmi, se jel smejati.

Med tem je občinstvo povsem molče sedelo na svojih sedežih, ne vedoč, kaj se godi in v vse glave se je uže zarila mala dvojba in zasmehovanje. V tolpi je — od čislanja do zaničevanja — jeden korak.

„Nu, dovolj je! Hvala ti, srček . . .“ dejal je Kaliostro. „Sedaj pa čakaj, da pogledam jaz v vrč . . . Mogoče, da bodem jaz srečnejši od tebe“.

Kaliostro je približal blizo k vrču zalo svoje lice in uprl pozorno jasne velike in umne svoje oči v leskečajočo vodo, kjer so odsevale okrog stoječe sveče.

Dolgo je, kakor je bilo videti napenjal svoje sile, zrl v vodo in naposled pri trajajočem molku občinstva izpregovoril zmerno:

„Da. Sovsem jasno se vidi . . . Tam le je dom s stolpičem; evo cerkev, kjer se je kraj stene skoraj zasul, a tam le pa stoji malo poslopje z zamreženim oknom. Meni je mesto slabo znano, a dozdeva se mi, da je to ulico, blizo katere se nahaja trdnjava svetega Angela. A tudi napis je na voglu; ta ulica se imenuje San Džiovani. Bržkone po cerkvi, katero jaz vidim . . . No, to je vse jedno. Na ulici je mnogo ljudstva — jaz pričakam nekoga, ki se bode podal v hišo . . . Glej ga. Glej uže gre prileten človek . . . Odprli so mu . . . Kako revna je hišna oprava! . . . Na desno so duri, katere so se odprle . . . Ženska mu je prišla naproti . . . A slednjič! Oni jo je imenoval po imenu . . . Rekel je: zdravstvujte, sinjora Anželina!“ Začela sta se med seboj pogovarjati. On uže zopet ponavlja: „Anželima“.

Deček, sedeč na Kaliostrovem krilu, se je zganil in zaplakal.

Grof, ne meneč se za otroka, gledal je še nekaj trenotkov v vrč, potem je vzdihnil, vstal in ozrivši se z bistrim, skoraj orlovim pogledom po globoko molčečem, presenečenem od osupelosti občinstvu, rekel s prostim svojim glasom:

„Več jaz ne morem izvedeti . . . Ničesar drugega v vrču ne vidim . . . Toda zdi se mi, da je tega čisto dovolj: ulica San Džiovani, mala hišica z zamreženim oknom in gospodinja — Anželina. To je dovolj“.

„Anželina! Tako zovejo mamo“, izgovoril je deček ter začel iz nova jokati.

Pri polnem strmenju, ki se je spreminjalo polagoma v šepetanje, in slednjič izpremenilo se v glasne pohvale in čudenja, pozval je gospodar svojega majordoma in mu zaukazal, kar takoj odposlati jezdeca na pozvedovanje.

Izbrati se ima najpametnejši iz mojih selov in se mu ima naročiti, da v mali hišici okolo cerkve San Džiovani poizveduje po ženski, ki se zove Anželina, ter ji naj, da se otrok, katerega je ona izgubila, ali, kar je še grše — zavrgla, nahaja sedaj tu pri meni. Naj pride takoj po njega, če noče pasti pravici v roke“.

Od jezdečevega odhoda in do njegove vrnitve minula je skoraj ura in ves ta čas so v Kaliostrovih sobanah doneli glasovi do skrajnosti iznenadenih gostov.

Neki stari aristokrat, bogaboječ markez, ki je mnogo molil in se postil ter menil stopiti v kapucinski red ni vstrajal in odšel. Bal se je ostati v teh sobanah, kjer očividno deluje in kraljuje peklenska sila.

Naposled je prišel majordom in naznanil, da je ženska Anželina Čiampi — prišla. Občinstvo je umolknilo in v razkošno sobo je stopila revnooblečena, a še mlada ženska. Ženska se je razjokala, ali ustavivši se pred hišnim gospodarjem, katerega jej je pokazal hišnik, pala na kolena.

„Odpustite! . . . Usmilite se, usmilite matere, vdove, ki nima s čem hraniti troje otrok! . . . Da jaz

sem otroka zavrgla . . . Nadejala sem se, da se bodo našli dobri ljudje ter ga vzeli k sebi, pri kojih se mu bo bolje godilo nego pri meni".

Umevno je, da se je do skrajnosti osuplo občinstvo jelo razhajati in obljubilo po zmožnosti pomagati materi in otroku.

Naslednji dan se je uže po vsem Rimu govorilo o coprniku, magu in čarovniku. Govorica o tem dogodku se je razširila toli bistro po mestu, provzročila toliko hrupa, da so k grofu Kaliostro jele prihajati cele trume naroda. Vsaki je imel svojo prošnjo . . .

Ali niso še minuli dobro tri tedne, ko je palača Aljata opustela.

Grof Kaliostro ni več v njej prebival. Odpotoval je toda navzlic temu ga ni nikdo videl niti srečal, ni na jedni cesti, držeči iz Rima. Potniki iz Florencije iz Neapelja, a istotako iz Čivita — Vekkije in Bolonje — ga niso videli . . . Grof je izginil. Občinstvo se je strašno prestrašilo. Nemara je bil to sam hudič v človeški podobi in po vrhu še v elegantnem aristokratu? Nemara so oni bili v tako bližnji dotiki s človeškim sovražnikom? . . . S kakim postom, s kako molitvijo bode sedaj možno očistiti in rešiti dušo od večnega pogubljenja? . . .

Aristokrati niso vedeli, da se je uprav isti grof Kaliostro pod imenem Džiovani Bianko preselil v povsem drugo zakotno predmestje, se nastanil v mali kočici, v treh izbah; se oblačil kot priprost meščan in prebivši dan med delom in čitanjem knjig, zapuščal svoje stanovanje šele v somraku, in to peš, ter se izogibal vseh obljudenih ulic. Kadar se mu je primerilo srečati elegantno kočijo mestne aristokracije tedaj se je skušal ta šetalec bolj potegniti čez rame svoj plašč in globokeje zaviti lice v njegove grbe. Ali teh velikih, čudnih, sivih očij: sršečih izpod nizko nadetega klobuka in zavitega plašča, bilo je, kakor se je kazalo vsakemu znancu dovolj, da bi izpoznal onega človeka, o katerem se je govorilo gromoglasno po vseh koncih večnega mesta.

XVI.

Da je Kaliostro tako nenadoma izginil iz javnosti, kjer se je gibal in vzbujal začudenje ter se naselil v samotnem kraju Rima — bila je uganka. Preobleči se v skromno obleko in hoditi samo v somraku in po večerih iz doma, mesto nadaljevati mirno svoje potovanje v Švico in v Francijo ni imelo baš nikakega smisla. Vzroki pa so bili vsekakor krajne resni. Copernik ali čarovnik, zapovedujoč tajnostnim močem narave, podvržen je bil sam človeškim slabostem . . .

Za časa svojega potovanja po vstoku plačal je Kaliostro, kakor vsak navaden smrtni, dva ali trikrat davek Bogu ljubezni. Ali vselej se je lahko osvobodil teh spon in svojega čustva, ne nahajaje v ženski, katero je ljubil, tega, česar je iskal.

On nikakor ni iskal tega, kar iščejo drugi smrtni: on ni iskal krasote pameti, niti ne simpatije v naklonjenostih, v značaju ali jednakih pogledov na življenje in Božji svet. V ženski, katera je bila dolžna upleniti popolnoma njegovo srce, iskal je on rešitve skrivnostne uganke, katero mu je poveril in tudi zastavil isti Aljtotas.

Uže davno, še za časa svojih potovanj po Egiptu, prišel je Kaliostro, uglobljeni z vsemi umstvenimi in duševnimi močmi, v kemične botanične in astronomične študije, hipoma na sled neki iznajdbi. To je bilo lastno njegovo privojevanje iz onega sveta, s katerim sta se bojevala skupno z Aljtotasom, — iz sveta skrivnostnih in skritih sil narave, ki se čudotvorno pojavljajo sredi ljudij. (Dalje sledi).

Novice.

— **Osebne vesti.** Sodni svetnik in dež. poslanec gosp. Ivan Vencajz je na lastno željo stalno umirovljen. Okrajni glavar Schuster je imenovan deželnovladnim svetnikom na Koroškem, okrajna glavarja Friedrich in dr. Ludovik Thoman pl. Montalmar pa sta postala deželnovladna svetnika na Kranjskem ter okr. glavar Ferdinand marki Gozani. Okr. glavar v Krškem baron Schönberger je kot referent poklican k deželni vladi, dr pl Cron, sedaj v Novem mestu, prevzame okrajno glavarstvo v Kamniku, okrajni nadkomisar Jos. Orešek v Črnomlju je imenovan okrajnim glavarjem v Krškem Nadkomisar Viktor Parma, slovenski skladatelj v Kamniku, pa je postal vodja okrajnega glavarstva v Črnomlju. Koncipist pri deželni vladi dr. Mathias in E. Grum sta imenovana okrajnima komisarjema Gospod učitelj Miroslav Pehani je imenovan nadučiteljem v Dragatušu. Učitelj Miha Kosec na privatni šoli družbe sv. Cirila in Metoda v Trstu je imenovan nadučiteljem v Dragatušu — Gimnazijski učitelj gosp. dr. R. Ager v Novem mestu je imenovan profesorjem. — Sodni adjunkt Otokar Kočevar pl. Kondenheim v Marbregu je prestavljen v Ljubljano. Avskultanta Handler in Wunsche pa sta imenovana v Marbreg oziroma v Št. Vid. Adjunkt dr. Polonio iz Pulja je prestavljen v Koper, avskultant Barza je imenovan adjunktom v Trst, avskultant Dominiko pa adjunktom v Dinjan. — Župan Hribar odpotoval je za tri tedne v Pariz V tej dobi bode ga v zadevah občinskega sveta nadomestoval podžupan dr. Karol vitez Bleiweis-Trsteniški, v uradnih zadevah pa magistratni ravnatelj Ivan Vončina. — V okrajni cestni odbor v Trebnjem sta imenovana gosp. L. Koračin, župan v Mirni, in Jos. Kotar v Dol. vasi pri Čatežu V okrajni cestni odbor v Novem mestu pa sta imenovana načelnikom župan gosp. Jos. Zurc v Kandiji in namestnikom trgovec gosp. Fran Perko v Novem mestu — Občinski svet na Bledu je sestavljen tako-le: Jakob Peternel, župan; Josip Verderber, posestnik, Fr. Rus, nadučitelj, A. Vovk, posestnik, Iv. Pretnar, posestnik, Ot. Wölfling, posestnik.

— **Slovenska Matica** vabi na CXXII. odborovo sejo v Ljubljani dne 9. malega srpana l. 1900. ob petih popoldne v društveni pisarni. Vspored: 1.) Naznanila predsedništva. 2.) Potrditev zapisnikov o CXXI. odborovi seji in o XXXVI. rednem občnem zboru. 3.) Volitev predsednika, podpredsednikov, blagajnika, ključarjev in odsekov. 4.) Tajnikovo poročilo. 5.) Eventualia.

— **II. slovenski katoliški shod.** Imenom ljubljanskega knezoškofa Antona Bonaventure je izdal generalni vikarij Flis kot načelnik odbora vabilo na II. slovenski katoliški shod v Ljubljani. Shod se bo vršil meseca septembra. Oglašajo se celo duhovniki proti temu shodu, ki je za sedanje

razmere v Avstriji docela neumesten ter bo politične strasti v naši domovini le še bolj podžgal in boje med strankami samo še poostril.

— **Ustanovitev mestne civilne godbe.** Pripravljalnemu odboru se je dozdaj prijavilo nad 50 mladih učencev, ki so deloma že izšolani v godbi in bodo dobro uporabni. Kakor čujemo, se ljubljansko meščanstvo radovoljno odzivlja tudi vabilu na prispevanje podpornemu fondu, in je do zdaj podpisanih letnih prispevkov že nad 500 gld.

— **Javno uro** dobimo v Ljubljani na stolpu „Mestnega doma". Potrebna bi bila poleg poštne tudi še kaka druga ura, ki bi kazala čas tudi v temi.

— **Za delavske kroge** je odprto mestno kopališče že ob 7. zjutraj in se zapre šele ob 8. zvečer. Opoldne pa je odprto kopališče do 1. in se odpre zopet ob 3.

— **Mesarski most** se podre in nadomesti z novim iz železa in kamna ter dobi ime Franc Jožefov most. Resljeva cesta in Kopitarjeve ulice se zvišajo radi mosta za 1 *m* in dobe hiše okoli mosta malo drugačno lice.

— **Na čast sv. Cirila in Metoda** so goreli v sredo večer po vsi slovenski domovi kresovi v znak, da živi tod narodnozavedno slovansko pleme, ki ne pozabi svojih apostolov, dasi so ju skušali celo rimski krogi ponižati in so tudi nekateri naši zasljepljenci proti njima.

— **Triglavska koča na Kredarici** se je otvorila s 1. julijem.

— **Za napravo vodnjaka na Studencu** v občini Hrenovice je poljedelsko ministrstvo dovolilo 1400 kron, to je polovico proračunjenih stroškov 2800 kron. Dežela bo prispela 700 kron, posestniki pa tudi toliko.

Zakupni razglas. Zaradi zagotovljenja sena, slame, drv, premoga in koaksa, potem deloma ovsa za leto 1900 in 1901 se bodo vršile zakupne obravnave na oskrbovalnih postajah Gradec 25., Maribor 23., Ljubljana 18., Celovec 30., Trst 9., Gorica 10., Pulj 16 julija 1900. Ponudbe morajo dospeti ob teh obravnavnih dnevih dotičnim vojaškim oskrbovalnim magacinom najkasneje do 10. ure dopoludne. Natančneji pogoji se izvedo pri omenjenih oskrbovalnih magacinih. Zakupni razglas, obsegajoč podatke glede množine predmetov, katere je dobaviti, splošni in špecijalni pogoji in ponudbeni formular se lahko vpogleda v pisarni trgovske in obrtniške zbornice v Ljubljani.

— **Davčne olajšave za Ljubljano.** V najnovejši številki državnega zakonika je objavljena temeljem § 14. izdana cesarska naredba, s katero se vsled potresne katastrofe dovoljene davčne olajšave, ki bi s 1. julijem potekle, podaljšujejo še za nadaljnjih pet let.

— **Otročičem v zabavo.** Narodni knjigotržec Lavoslav Schwentner v Ljubljani je izdal zopet dvoje knjižic, ki smo jih že dolgo pogrešali ter smo morali kupovati nemške, ker ni bilo slovenskih. Knjižice s podobami domačih živalij in zverij, hišnega orodja in igrač so otrokom že v prvih letih jako priljubljene, a tudi prav koristne. Namenjene so otrokom od 2.—5. leta; pa tudi za šolsko mladino, ki zna že čitati so primerno darilo, saj je poleg vsake slike nekaj verzov, ali kaka uganka. Slik v barvah je 34 z mnogoštevilnimi predmeti, ki zanimajo otroke. Knjižici sta po vsebini jednaki, a slike so pri eni trdo nalepljene, da se ne dajo strgati ali zlomiti, pri drugi pa so slike na navadnem papirju. Prva je namenjena najmlajšim otrokom ter stane 1·50 K, druga pa je za odraslejšo deco ter stane 80 vinarjev.

— **Shod v Žalcu in v Cirkovcih,** na katerih so poročali deželni poslanci Žičkar, Berks, dr. Gregorec in dež. poslanec dr. Jurtela so protestirali proti uvedenju nemščine kot državni jezik in zahtevali enakopravnost vseh jezikov.

— **Čebelarski shod.** V Celovcu se bo v dneh od 12. do 17. avgusta t. l. vršil čebelarski shod. Ker se bo na tem shodu poročalo o najnovejših uspehih čebeloreje, in ker je kraj zborovanja blizo naše dežele, želeti bi bilo, da se tega shoda vdeleže tudi naši čebelarji.

— **Umrli.** V Šiški je umrl izvrstni rodoljub trgovec J. C. Juvančič. Njegovega pogreba se je udeležilo poleg ljubljanskega „Sokola" cela vrsta narodnih in gasilnih društev. Na Igu je umrl občinski svetovalec in posestnik Fr. Virant. Bil je vnet prijatelj šole. V Naklem pri Kranju je umrl 29letni sodni pristav dr Peter Bleiweis, vrl narodnjak. V Slovenjem Gradcu je umrl veletržec Ivan Kac, oče požrtvovalnih narodnjakov. — Umrl je 27. junija v Benetkah v visoki starosti dr. Teodor Elze, znani preiskovalec slovenske reformacije. Elze nam je takorekoč šele odkril slavno dobo o začetku naše književnosti, o kateri je napisal celo knjižico. V Ljubljani je bil pastor l. 1852 do 1856. — V Kamnigorici je umrl dne 4. t. m. g. Iv. Zupan, orgljarski mojster po daljši bolezni, star 43 let. N. v m. p.!

— **Lepa starost.** Zavrhom, župnija Gozd, je umrl dne 11. t. m. najstarejši mož vse župnije, Lovrenc Kuhar, star 90 let.

— **Žganje umorilo otroka.** Iz Celovca se poroča, da je nenadoma umrl neki 13letni otrok na srčni kapi. Raztelesenje je pokazalo, da ga je umorilo zavžito žganje. Žganje je dal otroku piti znanec njegovega očeta.

— **Konj in jezdec utonila.** V soboto je Juvančičev hlapec na Zidanem mostu gnal tri konje napajat v Savo. Ker jih je menda predaleč pognal, odnesla jih je voda. Dva konja sta se rešila blizu radeškega mostu, tretji konj z jezdecem je utonil.

— **Grozna nesreča** je zadela vas Dolenje v fari Jelšanski, v Voloskem okraju. V ponedeljek so se od Podgrada prignali strašni sivočrni oblaki nad vas. Nastal je strašen vihar in med strašnim gromenjem in bliskom je začela padati toča. Vse se je treslo in trepetalo. Čuti je bilo, kako drevesa kar pokajo. Vse je ropotalo in vse bežalo! Sto in več let stara debla so padala na tla. Vse se je rušilo Kakih pet minut je trajalo to strašno pokanje in vrišč. Trinajst gospodarskih poslopij leži porušenih vsa sadna drevesa po vrtih so izruvana in polomljena! Sreča še, da od ljudij je le eden ranjen, ker so prebivalci bili večinoma po njivah in živina na paši. Prav čudno je, da od otrok, ki so ravno iz šole domov prišli, ni nobeden poškodovan, da si so bili v hišah. S to nevihto so dotični prebivalci zadeti na strašen način. Narod že itak siromašen, gleda sedaj skrbi polno v bodočnost Škoda sama se skoraj ne more ceniti. Ali v kolikor se je mogla ceniti — znaša okoli 300.000 kron. Vlada je že učinila potrebne korake za naglo pomoč.

— **Treščilo** je te dni v Smledniku v farovški kozolec, ki je hitro začel goreti. V njem je bilo mnogo detelje. Ljudje so hitro prišli gasit, a niso mogli več rešiti, kakor štiri okna; devet jih je pogorelo. — Prejšni teden je treščilo v Št. Gothardu v šolo in precej poškodovalo strop v šolski sobi; onesvestilo je učiteljevo hčerko, ki je pa že izven nevarnosti. — Prejšni teden je treščilo v Loki na Spodnjem trgu, strela ni napravila škode — Strela je udarila dne 23. junija v kozolec Matije Brenceta v Krnicah pri Logatcu in je pogorel ves kozolec polen detelje. Škode je za 600 kron — Preteklo soboto okolu polnoči je treščilo v zvonik cerkve v Šempasu. Strela je razbila v zvoniku uro ter jo udarila na desni altar, ki je z zlatenino ves pogorel. Škode je okolu 3000 gld

— **Požar.** Dne 20. junija je gorelo na Gorenjem Igu pri posestniku Ivan Tancku in posestniku Jakop Likovcu. Škode je za 5000 kron. Zažgali so otroci.

— **Tele z dvema glavama.** Posestniku Antonu Križancu v Žminju je krava vrgla tele z dvema glavama in dvema vratoma, ki se zjedinjata v prsih. Brumne ženice so radi tega blebetale to in ono, češ, da je bila na onem mestu, kjer je sedaj hlev, cerkev sv. Antona, in da družina ne bo imela sreče, dokler se cerkev ne povrne cerkvi.

— **Povodnji.** Vsled neprestanega deževja koncem junija so izstopile na Sp. Štajerskem, na Kranjskem in v Istriji vode in napravile na polju in po travnikih ogromno škode. Ponekod — kakor v Savinjski dolini — je vdrla voda celo v hiše, podrla žage in mline ter odnesla tudi nekaj ljudij. Drava, Sava, Savinja, Ljubljanica in Gradašica pa tudi druge reke in potoki so razrili in opustošili cele pokrajine. Škoda je ogromna in v nesrečnih krajih beda velika.

— **Morilka svojega otroka — oproščena.** Na Dunaju so porotniki oprostili Ano Jungwirth, ki je zadavila svojega otroka in ga skrila v korbi v podstrešje.

— **Strašen prizor na ladiji.** Ne daleč Baziaša se je na Donavu dogodil sila neugoden in nevaren prizor: Na srbskem brodu „Savi“ je zblaznel krmar Svetozar Rajkovič. Kričal je na vse grlo, ds je treba iti na suho, zgrabil nekega mornarja ter ga vrgel v Dunav. Nato je začel daviti svojo ženo. K sreči so čuli na ladiji, ki je vlekla brod, ženin krik. S težavo so ukrotili blaznika, ter ga zvezali. Mornar, ki ga je vrgel blaznik v vodo, se je rešil s plavanjem, žena pa se je tudi v kratkem opomogla.

— **Pogreb priprostega vojaka.** 16. sušca je Moskva na Ruskem videla pogreb tako slovesen, kakor malo kedaj in vender so pokopali samo priprostega vojaka Gordejev. 13. sušca o polnoči je začelo v Španskih kasarnah goreti. Vse je spalo. Vzlic plamenom in dimu je Gordejev hitel od durij k durim in prebujal tovariše in častnike, da bi se mogli rešiti. Vsi so se rešili, samo Gordejev se je zadušil. Duhovnik Zabelin je imel pri grobu ginljiv govor, rakev so nesli general A. I. Kosović, polkovnik Kortjunov in štabni častniki. Celo mesto je junaškega vojaka spremljalo na pokopališče V sedanji dobi umazane sebičnosti je takšen pojav nesebičnosti prav redek.

— **Razstavo maček** so priredili v Novem Jorku. Ljubitelji maček so tam plačali za najlepšo mačko 1200 do 2400 gld Jednega mačka so cenili na 12.000 gld.

— **Kedaj se je začel v Avstriji kaditi tobak?** Pred dvesto leti, posebno v majniku l. 1700. Tega časa so bili izdani razni odloki, ki so se tikali kadenja tobaka. Do polovice XVII. stoletja je bilo kadenje tobaka strogo prepovedano.

— **Koliko je Slovencev v Ameriki?** V Zjedinjenih državah je približno okolu 90 000 Slovencev in 50 slovenskih duhovnikov. Največji slovenski naselbini sta Joliet in Cleveland. V Clevelandu je 3500 Slovencev, v Calametu jih je 2000, v Pennsylvaniji 5000

— **Od pekovskega pomočnika do — doktorja.** Na dunajski filozofični fakulteti je postal doktor modroslovja Konstantin Horna. Ta mož je bil prejšne čase v Žatcu na Češkem pekovski učenec in potem štiri leta pekovski pomočnik. Za časa pomočniških svojih let porabil je ves prosti čas za učenje predmetov nižje gimnazije ter je konečno res dovršil izpit za peti razred višje gimnazije. Potem je študiral dalje. Te dni pa so osiveli stariši bivšega pekovskega pomočnika prihiteli k promociji svojega sina.

— **Phono-Kinema-gledališče.** V Parizu je videti sedaj senzacijonalno iznajdbo, v kateri sta združena phonograph in kinematograph. Človek torej vidi in sliši govoriti, peti, plesati ali igrati razne igralce, pevce, pevke in baleteze na beli ploskvi pred seboj, kakor bi videl žive v navadnem gledališču.

— **Policijski škandal v Parizu.** Pariška igralka, gospa de Sebastiani je šla ne davno ponoči domov iz gledališča. Ker je baje govorila z nekaterimi gospodi, sta jo dva policaja aretirala in odvedla na policijo. Vzlic protestu gospe so jo zaprli v družbo vlačugaric in zločink ter je ostala v zaporu 22 ur. Šele tedaj so izvedeli njeni sorodniki, kaj se je zgodilo ter jo rešili. Kakor druge zaprte ženske, so policijski zdravniki tudi njo telesno preiskali. Policijski prefekt Lepine je kaznoval policijskega komisarja Leygonica, ki je igralko zaprl in ona dva policaja, ki sta jo aretirala. Gospa de Sabastiani pa toži policijo za odškodnino 30.000 frankov.

— **V trinajst dečkov udarila strela.** Taka nesreča se je zgodila v Šveidnicu v Šleziji. Za kolodvorom je delalo na polju trinajst dečkov. Iz temnih oblakov udarila je vanje strela Jednega dečka je ubila, ostale pa omamila.

— **Cela obitelj izumrla.** Strašna rodbinska katastrofa se je prigodila v Diebanu pri Steincu na Odri Posestniku Jebneru umrl je sin na škrlatici. Takoj potem ste mu oboleli na isti bolezni dve hčeri in umrli. Od silne žalosti zbolela je mati, ki je tudi umrla. Obupani soprog šel je v mesto po krsto, a ko je prišel domov, našel je tudi tretjo hčer mrtvo. To je s toliko silo delovalo na nesrečnega očeta, da je tudi obolel in je jako malo upanja, da bi okreval.

— **Zajec — detravdant** Branjevka Marija Aigel je na potu z Dunaja v Pötzleindorf ujela zajca. Omamila ga je z udarci ter ga zavila v žepni robec, misleč, da je mrtev. Doma ga je z veseljem kazala svojemu možu, ki se je čudil zajčevi nerodnosti, da se je pustil ujeti. To očitanje je pa „mrtvega“ zajca nakrat zopet oživelo. „Zbrihtal“ se je, skočil po konci in jo ubral izpred hiše preko polja. V robcu, katerega je branjevka zajcu zvila okoli vratu, je bilo zavitih 170 gld., s katerimi je zajec pobegnil brez sledu.

— **Plavajoče gledališče** Angleži so dobili „imenitno idejo, katero so povzeli od Amerikanov. London bode v nekaterih tednih dobil plavajoče gledališče. To gledališče bode imelo 338 sedežev. Po predstavi se bode prostor za gledalce lahko spremenil v restavracijo. Posestnik tega plavajočega gledališča bode potoval po raznih pomorskih mestih ter jih osrečeval z različnimi igrami in operetami.

— **Kako človek dolgo živi?** Zdravnik dr. Pearsons, ki je dosegel že starost 80 let v Chikagi, priporoča naslednji recept za dolgo življenje: Ne jej tort in sličnih sladkarij, da ne dobiš zobobola. Nobena stvar naj te ne prestraši in ne razburjaj se Z vsakim trenotkom jeze zgubiš nekaj svojega življenja. Ne pij ne čaja, ne kave, ker preveč uplivajo na srce. Jej zelenjavo in sadje, ker s tem ohranjuješ mladost. Vživanje sadja in zelenjave je boljše, nego vse medicinične kopeli. Kaj bo dr. Pearsons še-le povedal, ko doseže starost 100 let

— **Oče morilec — obsojen na vislice.** Pred graškimi porotniki je stal te dni 40letni kovač in bivši posestnik Mat. Uhl iz Sv. Nikolaja nad Drasslingom, ker je 6. maja t. l. z nožem zabodel svojega osemletnega sina Nikolaja. Matej Uhl je pijači strastno vdan ter je zapravil vse svoje premoženje. Delati ni hotel ničesar in pretepal je brez vzroka ženo in svoja otroka, Nikolaja in Josipino. Končno ga je žena zapustila, hči je šla v službo, sin pa se je zatekel k strijcu. Matej Uhl si je kupil neko siromašno kovačnico ter silil vedno svojo ženo, naj se vrne. A ta se ga je bala, ker ji je že večkrat grozil, da jo zakolje. 6. maja pa je poiskal sina Nikolaja, ki se ga je vedno bal, da je trepetal po vsem životu, ako ga je zagledal. Oče se je priplazil k sinu v hlev, kjer je deček spal v družbi strica. Nekaj časa se je z njima pogovarjal, potem pa je sina zabodel in zbežal. Porotniki so ga obsodili na smrt.

— **Srbski hajduki pred sodiščem.** Pred belgradskim sodiščem je stala te dni cela tolpa roparskih hajdukov, ki so bili že dolgo časa strah in trepet okraja Kolubara. Tolpa je štela šest roparjev ter je kriva požigov, ropov, izseljenja in umorov. Roparji, vsi krepki, veliki možje, ogorelih obrazov, so trdili, da so jih preiskovalni sodniki obtožili zločinov, katerih niso nikdar zakrivili. Več prič je baje potrdilo, da so roparji res zločinci. Baje so prisili vsakogar, katerega so oropali, da jih je blagoslovil ter jim želel srečo! Obravnava je trajala dva dni ter so trije hajduki obsojeni k smrti in bodo ustreljeni, ostali pa so dobili 20 let ječe.

— **Koliko je Burov v Južni Afriki?** V kapski koloniji jih živi 350 000. v Natalu 15 000, v nemški naselbini 660, v Oranje 80.000 in v Transvaalu 200 000. Če računamo povsod četrtino za boj sposobnih mož, imamo v Kaplandiji 87.000 mož, v Natalu 37.00, v Oranje in Transvaalu skupno 70 000. Torej jim je mogoče, če bi bili edini, postaviti nasproti sovražniku v boj 150 000 mož. Morda čakajo Buri, da Angleži odidejo na Kitajsko in potem se zopet uprejo.

— **Pelagra v Furlaniji.** Ta grozovita bolezen divja po furlanski nižini. Najpoglavitnejši vzrok bolezni je slaba in pičla hrana. Na primer rodbina, ki šteje 9 otrok od 6 mesecev do 20 let, povžije na dan s stariši vred v jutro kavo s $^3/_4$ litra mleka, opoludne juhe iz $^1/_2$ klg. sočivja z malo slanine in $^1/_8$ klg. sira. Popoludne kavo s $^1/_4$ litra mleka. Pridenimo k temu še 10 krajcarjev za kruh in polento za 3 kile iz najslabejšega sirka za celi dan, pa imamo sliko, kaj vžije ves dan vbogi Furlan. Za to pa se ne smeš čuditi, če boš videl v kaki furlanski vasi mater, pokrito s to grozno boleznijo, z odprtinami na rokah in nogah, krvavo, z bolestnim obrazom, na katerem vlada topost. Zraven dobiš otroka, ki je imel hoditi v šolo, ali ne more, ker ga je že prijela pelagra, tam je prijokala s polja deklica, ker ne more več delati; oslabela je — ima pelagro! Grozno! V celem gradiščanskem okraju se dobi takih bolnikov, in sicer ne v mali meri. Dr. Steiner je konstatoval samo v občini oglejski, ki šteje okoli 2200 prebivalcev, 77 slučajev pelagre! Najboljši pripomoček proti pelagri je pač dobra in tečna hrana.

— **Oblegani profesorji.** Visokošolci vseučilišča Catonia so prosili rektorja, naj skušnje preloži, češ, da še niso pripravljeni. Akademični senat pa je prošnjo zavrnil Zategadelj so prišli dijaki v velikih trumah pred vseučilišče ter so zabili in zabarikadirali vsa vrata. Profesorji z rektorjem so bili ujeti in oblegani. Ko je prišla policija, so se dijaki umaknili v vseučilišče ter so morali policisti zlesti skozi okno. Prišlo bi bilo do prelivanja krvi, ker policaji so hoteli že streljati, toda rektor je policiji ukazal, da se z vseučilišča odstrani, kajti na vseučiliščnih tleh nima policija nobenih pravic. Globoko užaljena policija je morala zlesti zopet skozi okna. Nato so imeli profesorji in rektor sejo ter so dijakom ugodili. Dijaki so profesorje še rešili, in ne bode nihče dijakov kaznovan.

Loterijske srečke

V Lincu dne 30. junija t. l.: 4, 84, 8, 33, 5.
V Trstu dne 30. junija t. l.: 32, 36, 69, 77, 86.
V Pragi dne 4. julija t. l.: 30, 51, 57, 10, 85.

18

Tržne cene.

V Ljubljani dne 6. julija 1900. Pšenica K 8.10 h, rž K 6.80 h, ječmen K 6 80 h, oves K 6.— h, ajda K 9.50 h, proso K 7.— h, turšica K 7.— h, leča K 10.— h, fižol K 10.— h. Vse cene veljajo za 50 kilogramov.

Vizitnice

priporoča

J. Blasnik-ova tiskarna v Ljubljani.

Doktorja pl. Trnkóczyja

preskušena zdravilna in redilna sredstva, preskušena že mnogo let, priporoča in razpošilja

lekarna Trnkóczy v Ljubljani.

Najceneje se dobivajo v podpisani lekarni, če se naroča po pošti, odkoder se ta zdravila vsak dan na vse strani sveta z obratno pošto s poštnim povzetjem takoj pošiljajo, tudi celo samo jeden komad z natančnim navodilom o uporabi.

Za štedilne gospodinje, dojenčke, otroke, nervozne, okrevajoče, slabotneže, malokrvne, bledične, za vsakega bolnika, sploh za vsakega se namesto brezmočne, razdražujoče kave in ruskega čaja **doktorja pl. Trnkóczya**

Kakao sladni čaj priporoča kot tečno, krepilno, zdravo in najceneje hranilno sredstvo. Zavojček (četrt kile vsebine) 40 h, 14 zavojčkov samo 5 K.

Dalje se priporoča: **Doktorja pl. Trnkóczyja**

Želodečne kapljice. Izborno sredstvo za želodec. Deluje pomirjujoče, krepilno, bolest utešujoče, tek vzbujajoče, čisti želodec in pospešuje prebavo. Steklenica 40 h, pol tucata 2 K.

Krogljice, odvajalne, želodec čistilne. Čistijo želodec, odvajajo blato, odpravljajo napenjanje in zabasanje želodca brez vseh bolečin, kakor se to čestokrat pripeti pri drugih krogljicah. Škatlja 42 h, šest škatljic 2 K 10 h. — **Pocukrene krogljice.** Škatlja 80 h, tri škatlje 2 K.

Prsni, plučni in kašljev sok ali zeliščni sirup, prirejen z lahko raztvarljivim apnenim železom, utišuje kašelj, raztvarja sliz, lajša bol in kašelj, vzbuja tek in tvori kri. Steklenica 1 K 12 h, pol tucata 5 K.

Drgnilni ali **udov cvet (protinski cvet, Gichtgeist)** priporočljiv je kot boli utešujoče, lajšajoče drgnenje v križu, rokah in nogah, kot novo poživljajoče drgnenje po dolgem hodu in težkem delu. Steklenica 1 K, šest steklenic 4 K 50 h.

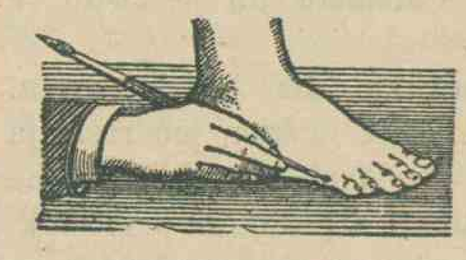

Varstvena znamka

Tinktura za kurja očesa, preskušeno sredstvo proti bolestnim kurjim očesom, bradavicam, roženici, žuljem in ozeblinam. Ima to veliko prednost, da je treba s priloženim čopičem bolno mesto zgolj namazati. Steklenica 80 h, šest steklenic 3 K 50 h.

Ker je vedna skrb p. n. ekonomov, poljedelcev, živinorejcev itd. obrnjena na vzdrževanje zdrave in krepke živine, opozarjamo iste posebno na doktorja pl. Trnkóczyja redilne pripravke za živino.

Doktorja pl. Trnkóczyja (41–4)

Živinski redilni prašek za notranjo rabo pri **kravah, volih in konjih.** Že blizu **50 let** z najboljšim uspehom uporabljevan, kadar krave nočejo žreti, in da se zboljšuje mleko. Zavojček z navodilom glede uporabe 1 K, pet zavojčekov **samo** 4 K.

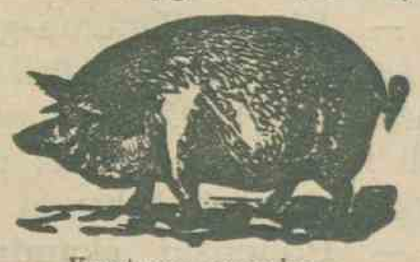

Varstvena znamka.

Prašičji redilni in krmilni prašek. Varstveno in dijetetično sredstvo za prašiče. Za notranjo rabo, služi za tvorbo mesa in tolšče. Zavojček 50 h, pet zavojčkov **samo** 2 K.

Glasom razglasa visoke c. kr. deželne vlade z dne 18. julija 1899 smejo ta prašek tudi trgovci prodajati. Zahteva naj se pa pri istih samo pod imenom **doktorja pl. Trnkoczyja prašičji prašek,** pristen samo z gorenjo varstveno znamko.

Odgovorni urednik: **August Pucihar.** — Tisk in založba: **J. Blasnikovi nasledniki.**